

Lietuviai

Sio numerio kaina 75 Pf.

THE LITHUANIAN, Weekly Newspaper. Authorized by EUROM/HQ Civil Affairs Division. Authorization No. UNDP 203 * Publisher: V. Meškukas, (13b) Memmingen, Postfach 2. Circulation: 9000 * Printer: Memminger Zeitung, Memmingen, Schranneplatz 6. Leidžia ir redaguoja V. Meškukas. Redakcijos ir administracijos adresas: (13b) Memmingen, Postfach 2, tel. 2677. Straipsniai pasirašyti pavarde, slapvyvardė ar inicialais nebūtinai reiškia redakcijos nuomonę.

Nr. 24 (69)

1950. VI. 16.

Vieningos Europos gindymo skausmai

Pavoingas pokeris

Londoniški DAILY MAIL neseniai atspausdino tokią karikatūrą: trys ponai, kuriuos lengva atpažinti kaip Schumana, Adenauerį ir Attlee, susėdę pievoje lošia kortom. Ir lošia taip aistringai, kad nepastebi, jog atsidūrę milžiniško tanko, ant kurio užrašyta SSSR, šėšelyje, kad tas tankas juos rengiasi sutriuškinti. Po karikatūra parašas: pavoinga pokerio partija.

Taip karikatūristai atrodė paskutinis Londono — Paryžiaus notų pasikeitimas, kurio rezultate britai atsisakė dalyvauti Schumano plane, norinčiame padaryti pirmą konkretų žingsnį Europos suvienijime — bendrai tvarkyti Europos plieno ir anglių gamybą.

Kodėl taip atsitiko vaizdžiai nupasakoja kitas Londono laikraštis, įtakingas savaitraštis ECONOMIST, sutraukdamas didžiąją politiką į visai trumpą apysakėlę:

„Aukštas, liesas vyras išėjo pasivaikščioti su savo trumpakoju kolega (kuris atrodo visai taip, kaip Ernestas Bevinas). Vos tik pradėjus eiti Monsieur Schuman (tai jis tas aukštasis) pradėda labai greitai žingsniuoti. Jo bendrakaičiai atsilo. Ir kadangi storulis nežino, ir kur tas pasivaikščiojimas veda ir ar iš viso po ranka yra žemėlapis, ilgėnės ar trumpesnės pasivaikščiojimo pertraukos išvengti negalima.“
Na, pasivaikščioti buvo nutarta į vieną Europą, tačiau kelias į ją dar neišskūs. Schumano skubėjimas britams atrodė pavoingas, tačiau kaip neskubėsi, jei jau atsidūrė tanko šėšelyje?

Socialistai prieš

Ši pirmadienį anglų darbiečių partija paskelbė savo pažūrą ir užsienio politiką, kurioje itin daug vietos skiriama Europos suvienijimui, tiksliau tariant paaikškinimui, kodėl britai tokio suvienijimo, bent šiuo metu, nenori.

„Plieno ir geležies pagrindinė pramonė yra raktas į kiekvieno krašto ūkinį stabilumą ir visuotinę gyventojų darbų aprūpinimą“ — sakoma darbiečių paaikškinime ir teigiama: „Nėra abejonės, kad Europos privatus pramonininkai bijo dabartinės perprodukcijos ir bandys, kaip praityje, sudaryti kartelius. Jie bandys Schumano pasiūlymus panaudoti savo monopoliniams siekimams. Toks koordinuotas tų pasiūlymų suklavimas yra pavoingesnis, negu dabartinė konkurencija. Europos tautos turi būti atsargios. Jos tik tada gali klestėti, jei bus planuojama jų pramonė ir ateityje plėsti. Europos plieno pramonę apriboti tuo laiku, kada Azija ir Afrika yra reikalingos mašinų, yra tiek pat beprotiška, kaip deginti Brazilijos kavą. Todėl visi europiečiai turi pareigą daryti, kad Schumano pasiūlymai būtų įkūnyti visų tautų labui. Vyriausybės, kaip tautų patikėtiniai, turi Europos pramonėje vadinti liemiają rolę.“
Ne be tam tikro demagogiško priskočio darbiečiai stengiasi įtikinti, kad Europos pramonė tik tada galima bus sujungti, jei ji bus suvalstybinta ir visų Europos kraštų vyriausybės sudarytų socialistai.

Kad toks samprotavimas toli gražu neatitinka visų anglų nusistatymui, turi būti aišku. Ne tik Churchillis, bet ir nepriklausomas TIMES pasisakė prieš tokią teigimą, kuris išplaukia iš partinių interesų. Tačiau tai dar nereiškia, kaip antradienį rašė TIMES, kad visi kiti anglai nepritaria kitiems motyvams, paskatintiems Attlee pasisakyti prieš Schumano plano per greitą įgyvendinimą.

Australija arčiau už Europą

Tie motyvai, kuriems pritaria ir dešinieji, taip skamba darbiečių aiškinyje: „D. Britanija yra ne tik maža tankiai apgyvendinta sala prie Vakarų Europos pakraščiu, ji yra ir visą pasaulį apimančio commonwealtho nervų centras. Kiekvieno atveju, išskyrus geografinį tolumą, mes D. Britanijoje esame artimesni Australijos ir Naujosios Zelandijos gyventojams, negu Europos. Commonwealtho kraštų ūkiai papildo D. Britanijos ūkį tokiu mastu, kurio Vakarų Europos ūkis niekada nepasiekė. Be to, D. Britanija yra sterlingo srities bankininkas. Commonwealthas šiandien yra branduolis būsimos pasaulio bendruomenės, kuri remiasi laisvu bendradarbiavimu. Mes esame ištikimi, kad mūsų pirmasis tikslas šiuo metu turi būti sujungimas visų nekomunistinių kraštų į tokią sistemą, kuri ūkiniai ir politiniai būtų patikima.“
Trumpai tariant, britai nenori Europos naujai atsisakyti nuo ryšių su savo imperija, nenori, kad Paryžius, o ne Londonas būtų Jungtines Europos centras. Ir tam turi turėti

sumetimų. Juk Europa šiuo metu yra silpnas partneris, kad juo pasikliauti. Žinoma, jie nori su Europa artimai bendradarbiauti, bet nenori per daug užsiangažuoti. Todėl jie iškibę laikosi Europos Tarybos sistemos, kurios seimas kalba gražius žodžius, o praktinį darbą atlieka užsienio reikalų ministerių komitetas, dirbęs visų sutarimu, kur kiekvienas užs. reik. ministeris turi veto teisę. Tokios sistemos britai nori laikytis ir toliau. Ir tai yra logiška dabartinės būklės išvada. Paskutinėje užsienio reikalų ministerių konferencijoje Londone buvo kalbama apie Atlanto tautų bendravimą, užmirstant svajone apie Europą kaip nepriklausomą vieneta, todėl mes ją ir pavadinome Europos galo konferencija (Žiūr. LIETUVIO 18 Nr.).

Britų socialistai šios savaitės galė Londone susauktame Europos socialistų partijų pasitarime, kuriame bus kalbama apie Schumano planą, stengis savo bendraminčius įtikinti laikytis anglų socialistų pažiūrų. Tačiau šiandien socialistai jau nebesėdi valdžios kė-

dėse. Tik Prancūzijos socialistai turi šiek tiek tokios įtakos į vyriausybę, nes jiems atsisakius ją palaikyti, ji neturės seime daugumos. Tačiau prancūzų socialistams, kurie iki šiol sekė anglų darbiečių galvosena, ši kartą paklausti Londono patarimų nebus labai lengva. Pasisakyti prieš Schumano planą bus nepopuliariu, o vyriausybės nuvertimas prives prie naujų seimo rinkimų, kurie, greičiausiai, tikrai neatneš socialistams laimėjimo. Jei tačiau prancūzų socialistai anglų bendraminčių įtakoje atsisakytų palaikyti Bidault-Schumano vyriausybę, jie greičiausiai tai padarytų ne Schumano planu, bet kurio nors vidaus politikos pretekstu, pav. dėl valdininkų atlyginimų. Aplamai imant Paryžiuje griežtas anglų atsisakymas dalyvauti Europos suvienijime sukėlė didelį nusivylimą. O tas planas buvo sukėlęs tiek daug vilčių. Svarbiausia, jis vienu smūgiu panaikina nepasitikimą tarp Vokietijos ir Prancūzijos. Už jį pasisakė ir Vokietijos kancleris Adenaueris. Ši antradienį kalbėdamas Bonnos seime.

Vokietija į Europos Tarybą

Bonna (L). Vak. Vokietijos seimas antradienį priėmė pirmuoju ir antruoju o ketvirtadienį trečiuoju skaitymu įstatymą apie Vokietijos įstojimą į Strassburgo Europos Tarybą. Ragindamas priimti tą įstatymą, ministras pirmininkas Adenaueris pasakė ilgą kalbą, kurioje pastebėjo, kad greičiausiai dar šiais metais Vokietijai bus suteikta teisė turėti savo užsienio reikalų ministeriją ir tuo būdu dalyvauti ne tik Europos Tarybos seime, bet ir viską tvarkančio ministerių komiteto darbuose. Esą svarbu, jog nutarimas stoti į Europos Tarybą būtų padarytas galimai didesniu balsų dauguma, kad įrodžius Vokietijos gerą valią. Įstojimas į Europos Tarybą yra susijęs ir su Schumano planu, kuris vienas tegalėtų pašalinti šimtmetinį nepasitikimą tarp prancūzų ir vokiečių tautų, o taip pat išspręstia Saaro krašto problemą. Kalbėdamas opozicijos vardu socialdemokratų vadas K. Schumacheris pasisakė prieš Vokietijos įstojimą į Europos Tarybą, nes toji Taryba turinti per mažą praktinę reikšmę, kad sekmingai pasipriešintų Rytams, o tik tarnauja atskirų kraštų valstybių nacionalistinių siekimų priedangai. Saaro kraštas esąs smarkiai prancūzinamas. Faktas, kad Vokietija negali rinktis tarp Vakarų ir Rytų, bet turi pasisakyti už Vakarų, neturėtų privesti prie besąlyginio paklusnumo sąjungininkams, tuo labiau, kad jie neatsisakys pasinaudoti vokiečių poten-

cialiu. Kelias į Strassburgą veda ir į Atlanto pakta ir į Vokietijos atginklavimą Vakarų pusėje. Antra vertus, Strassburge yra susirinkę tų valstybių atstovai, kurie yra nusistatę už Vokietijos padalinimą. Tos organizacijos negalios pasireikšimas tik išsklaidys svajones apie vieną Europą. Vokietija į Europos Tarybą galės įstoti tik tada, kada atgaus visas teises. Dabartinis socialdemokratų „NE“ yra konstruktyvus įnašas į kovą už geresnę Europos santvarką. Įstatymas buvo priimtas prieš socialdemokratų ir komunistų bei kraštutinių dešiniųjų balsus.

Sovietų-suomių santykiai

Maskva (L). Antradienį vakare Suomijos ministeris pirmininkas Kekkonenas pasirašė prekybos sutartį su Tarybų Sąjunga. Sutartis sudaryta penkiems metams ir numato prekių pasikeitimą už 300 milijonų dolerių. Kekkonenui pagerbti buvo suruošta visa eilė vaišių, kuriose iš sovietų pusės dalyvavo min. pirm. pav. Mikojanas ir užs. reik. viceministeris Gromyko.

Paskutinėmis žiniomis, antradienį Kekkoneną priėmė Stalinas, pasimatyme Gromykai dalyvaudant.

Reutersio žiniomis, naujos prekybos sutarties dėka Suomijos prekybos svarbiausiu

partneriu dabar bus Tarybų Sąjunga, iš tos vietos išstumusi D. Britaniją. Suomiai ta sutartimi yra patenkinti, nes ji įgalins ir toliau dirbti tas pramonės įmones, kurios iki šiol gamino reparačijų sovietams sąskaiton.

Helsinkyje džiaugiamasi sovietų-suomių santykių pagerėjimu ir draugingu Kekkoneno priėmimu Maskvoje, tačiau iš kitos pusės būsnaustaujama, kad Kekkonenas kartu turėjęs duoti pažadų ateityje nuosaikiau sekti Maskvos užsienio politikos liniją.

400 metų Helsinkiai

Helsinki (L). Visa Suomija ir Skandinavija šiomis dienomis mini Helsinkio 400 metų sukaktį. 1900 metais tas miestas turėjo 90 000 gyventojų, šiandien turi per 400 000, ir laikomas vienu gražiausių šiaurės Europos miestų, turinčių daug pasigėrėjimo verty granito statinių, iš kurių stoties ir seimo rūmai laikomi vieni gražiausių visoje Europoje.

Iškilmės, kurios prasidėjo birželio 12 d. teisis visą savaitę. Į ją suvažiuo daug svečių ir iš užsienio. Tos iškilmės padeda suomiams kiek apmirti rūpesčius dėl ateities. Suomijos biudžetas rodo 15 milijardų suomių markių deficitą. Neseniai darbininkų iškovotas vyriausybės pažadas 20% padidinti atlyginimą, biudžeto deficitą padidins iki 40 milijardų. Kuo jį padengti?

* Naktį į ketvirtadienį didžiulis gaisras sunaikino Helsinkio stoties vidaus įrengimus.

„Taikos ir draugiškumo siena“

Bonna (L). Rytų Vokietijos „Leninas“ — min. pirm. pav. Ulbrichas, perėitą savaitę viešėdamas Varšuvoje, pasirašė sutartį, kuria Oderio-Neissės liniją pripažino Lenkijos-Vokietijos siena. Prieš tą „pripažinimą“ Bonnos seimas ir federalinė taryba (Bundesrat) bendrame posėdyje pareiškė viešą protestą. Už protestą pasisakė visos partijos, išskyrus komunistus. Jų vadas Maxas Reimanas bandė keletą kartų pradėti savo kalbą, bet buvo vis pirmininko nutraukiamas ir pagaliau už seimo drausmės nesilaikymą nubasistas pašalinimu iš 30 seimo posėdžių. Seimo salėje komunistai gavo antausių.

Züricho DIE TAT savo redakciniame komentare apie Oderio-Neissės linijos pripažinimo siena rašo:

„Kiekviena siena ar riba reiškia galą. Mes kalbame apie kraštų sienas, kalbą sienas, našumo ribas ir tuo pačiu suprantame, kad ten pasibaigia kraštas, kalbos sritis, našumo galimybės.“

Savo bendrame pareiškime apie Oderio-Neissės liniją Lenkijos ministeris pirmininkas Cyrankiewiczius ir jo demokratines Vokietijos draugas Ulbrichas tą liniją pavadino „taikos ir draugiškumo siena“. Tai reiškia, kad ten baigiasi taika ir draugiškumas.

Albanija ieško kontakto su Vakarais?

Roma (L). Čia kalbama, kad Romoje viešį žymūs albanų politikai, jų tarpe kompartijos CK narys Mihailas Priti, prekybos ministeris Kiro Gena ir policijos pulkininkas Jusufas Kamaba, turėjo pasimatymą su specialia anglų misija, kuriai vadovauja buv. britų ryšininkas prie maršalo Tito, ats. generolas majoras, dabar Zem. Rūmų narys McLeanas.

(Žiūr. Lietuvos 30/31 Nr. 1949 m. „Ir aš nepasakė Churchillis“ ir 21/66 „Albanijos apsupimas“).

Be to, albanai turėjo pasitarimų ir su specialia graikų misija, kuriai vadovauja Demetrius Vlavenos, artimas ministerių pirmininkui generolui Plastiras asmuo. Savaimė aišku, kad jie neva prekybiniais reikalais tarėsi ir su Italijos vyriausybe.

Tito nepatenkintas?

Korespondentai teigia, kad Albanija nori geresnių ne tik ūkinį, bet ir politinių santykių su Vakarais. Sovietų netesėjimas pažadų padėti Albanijai ūkiniai, net Albanijos kompartijos sluoksniuose sukėlė pasipiktinimą. Nepasitenkinimas krašte visą laiką auga. Iš Belgrado pranešama, kad maršalas Tito ir Albanijos „flirta“ su Vakarais žiūri su tam tikru nepasitenkinimu. Jis tikėjosi, kad Albanija jam atsiduos.

„Absurdas, nesamone ir visai nepagrįsta“ Albanijos telegramų agentūra ATA antradienį visas paskalas apie „flirtą“ su Vakarais paneigė, išvardindama juos „absurdus, nesąmonę ir visai nepagrįstais“.

Birželio 14 d.

Londonas (NWDR). Visoje Vakarų Europoje pabėgėliai iš Pabaltės kraštų minėjo genocido dieną. Londone tą dieną suruoštame mitinge kalbėjo du Zemujų Rūmų atstovai. Londono Baltijos Taryba pranešė, kad iš jų kraštų pabėgo 250 000 žmonių. Pabaltėje viešpatauja prievarta ir teroras.

ALTo nariai Washingtono

„Amerikos Lietuvių Tarybos Vykdomojo Komiteto nariai birželio pradžioje atvyko į JAV senatoriais ir kitais įtakingais politikais vadais, prašydami juos tvirtinti genocido konvenciją, draudžiančią naikinti tautas.“

Daugumos vadas senatorius Scott Lucas 2. VI. įdėjo į kongreso rekordą Amerikos Lietuvių Tarybos Vykdomojo Komiteto jam pasiūstą laišką, liečiantį genocido konvenciją. Jis pradžioje dabo, kad šios sutarties patvirtinimas būtų įtrauktas į senato darbų tvarką.

Pensylvanijos senatorius Myers ir keli kiti senatoriai pradžioje nuoširdžiai remti šį klausimą.

Vykdomasis Komitetas paruošė glausią memorandumą valstybės departamentui.“

„Naujienos“

Trumpai

* JAV atstovų rūmai ir senatas priėmė naują DP bilį, kuriam įsigaliooti reikalingas tik Trumano parašas.

* Maskvoje pasirašyta sutartis, kuria sovietai britams pasižadėjo pateikti didelį miško medžiagos kiekį. Jei ta sutartis nebūtų pasirašyta, britų namų statymo programa būtų atsidurusi kritiškoje būklėje, nes trūksta dolerių miškui pirkti kituose kraštuose.

Prieš preventyvinį karą

Dallas (Texas) (L). JAV užsienio reikalų ministeris Achesonas ministeris Achesonas vienoje kalboje pareiškė, jog jis negali išvaizdinti, kad JAV preventyviame kare su Tarybų Sąjunga ją bombarduoti atominėmis bombomis. Toks žygis prieštarautų amerikiečių moraliniams principams. Karas užsąs neišvengiamas, tačiau yra pavojaus, kad sovietai nepaprastai daug lėšų skirdami apginklavimui kuria nors gražią dieną pasiduos pagundai išmėginti jėgas. Todėl laisvasis pasaulis turi kariniai ir ūkiniai stiprėti. Tai esąs vienintelis kelias išvengti karo. Toliau Achesonas nurodė, kad dabartinės problemos sukūrė ne vien tik sovietai ir karas su jais toli gražu neišspręs iškilusių problemų, bet tik padidins jų skaičių.

Nenorėjo „kurstyti“?

Berlynas (L). Britų telegramų agentūros REUTER korespondentas Berlyne John Peetas atsiųstydintu ir paprašė vokiečių liaudies demokratijos respublikos leidimo joje apsigyventi. Savo žygi Peetas motyvavo noru dirbti Vakarų karo propagandai.

Peetas, kuris yra 34 m. amžiaus, Reutersio agentūroje dirba nuo 1945 m. Nors jis buvo laikomas liberalu, tačiau kai kuriuose jo pranešimuose buvo galima įžiūrėti aiškias simpatijas bolševizmui. Manoma, kad jis perėjo į Rytų stovyklą todėl, kad turėjo reikalų su jau nuteistu „atominiu“ šnipu dr. Fuchsu ir bijojo suėmimo.

* JT patikėtinių taryba 9 balsais prieš 1. 1 susilaikius, nutarė, kad nepajėgia išspręsti Jeruzalės sutarptautinimo problemos ir perdavė ją JT visuotiniams susirinkimui.

1950 m. birželio 4 d., eidamas 84 amžiaus metus, Chicagoje mirė buvęs Lietuvos Respublikos Prezidentas, Ministris Pirmininkas, Steigiamojo, I-jo, II-jo bei III-jo Lietuvos seimo narys, Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto bendradarbis, antinacinės ir antibolševikinės rezistencijos dalyvis,

Varpininkas Dr. Kazys Grinius

Liūdėdami drauge su visa tauta dėl šio didžio lietuvių mirties, velionio artimiesiems reiškia gilia užuojautą

VYRIAUSIASIS LIETUVOS ISLAISVINIMO KOMITETAS
ir
VYKDOMOJI TARYBA

Tremtyje mirus buv. Lietuvos Respublikos Prezidentui, didžiam kovotojui varpininkui

Dr. Kaziui Griniui

reiškia gilia užuojautą našlei Kr. Grinienei ir sūnams — Liūtu ir Kaziui su šeima
Varpininkai filisteriai.

Buv. Respublikos Prezidentui, LVLSajungos Garbės Pirmininkui

Dr. Kaziui Griniui

mirus tremtyje, drauge liūdi su velionies našle Kr. Griniene: ir sūnais — Liūtu ir Kaziu su šeima
Valstiečiai liaudininkai
Wirttemberge ir Badene

Handwritten signatures and notes at the bottom of the page, including names like "Kazys Grinius" and "Lietuviai".

Artimųjų Rytų tvarkymas

Amerikiečiai turi savo Viduržemio jūros laivyną. Jį šiuo metu sudaro vienas lėktuvnešis, du kiseriniai ir dvylika naikintojų. Bet jis neturi savo namų, tiksliauariant bazės, gali sakyti, yra DP tarp laivynu. Pereitų metų liepos 4 d. minint JAV nepriklausomybės šventę, ant kreiserio COLUMBUS pasirodė plakatas: „Wantend. Tiny Garage for tiny fleet. Write, mentioning homeless to Washington D. C. Pentagon“ (Ieškomas mažas garažas mažam laivynui. Rašyti ženklui „Benamis“ Washingtonas, krašto apsaugos ministerija.)

Bet laivynas turi turėti savo bazę. Todėl JAV ekspertai jau seniai ieško jai tinkamos vietos.

Nebloga vieta būtų Ispanų Balaerų salyno Minorca sala su geriausiu natūraliu Viduržemio jūros uostu Mahonu. Ta sala dar turi du neblogus aerodromus, kuriuos palyginti lengvai galima padidinti. Minorca priklauso Franco Ispanijai, o tas galėtų būti sukalbamam. Neseniai Minorca aplankė JAV ekspertai.

Tiesa, ir dabar JAV Viduržemio jūros laivynas, oficialiai vadinamas JAV 6 laivynu, turi bazę, bet ją plauna ne Viduržemio jūros bangos, bet Atlanto. Tai prancūzų Marokko uostas Port Lyautey. Bet iš Viduržemio jūros ji ne taip lengva pasiekti.

Zinoma, amerikiečiai gali naudotis ir Gibraltar, tačiau ir ta tvirtovė šandien turi trūkumų. Kai ją angliai 1704 m. užkariavo, laivų artilerija tesiekė 2500 m., šiandien įsigaalęs Ispanijos teritorijoje priešas gali lengvai visą uolų saugomą bazę suparaliuoti, apšaudydamas ją iš haubicų.

Amerikiečiams reikalingas ne tik uostas, bet ir aerodromai. 1948 m. jie pradėjo atstatinėti Tripolitaniijos dykumoje esančią Mellahos aviacijos bazę. Tam tikslui iš Amerikos atvažiuo net 1600 įvairių specialistų ir amatininkų. Bazė buvo perkirstyta į Wheelus Fieldą. Karo metu iš čia buvo bombarduoti Rumunijos naftos laukai.

Tačiau pereitą rudenį darbų sparta sulėtėjo. Kalbama, kad JAV strategai nutarė, kad tos bazės saugumas esąs per mažas. Pvz. iš Albanijos sovietų lėktuvai galėtų palyginti lengvai tą bazę užpulti ir sunaikinti, nes ji yra kaip sakoma, visai atviroje vietoje. Kiekvieni atveju amerikiečiai atsisakė nuo per didelių savo kapitalo investicijų į Tripolitaniijos dykumą. Šandien Wheelus fieldė tėra 700 amerikiečių ir keliolika transporto lėktuvų.

Britai, po karo netekę Alexandrijos, savo laivynui šalia Maltos ir Cipro salų ruošia bazę Tobruke. Tačiau darbų sparta, nepaisant to, kad dirba keleta tūkstančių žmonių, nėra labai didelė. Modernios bazės per naktį nepaštatys. Prie dabartinės spartos Tobruko paruošimas užsitęs apie 25 metus. Greičiau britai statyti negali. Dėl dolerių stokos.

Tuo tarpu britų generalinio štabo viršininkas maršalas Sir Williamas Slimas inspektuoja britų draugų artimuosiuose ir tolimuosiuose Rytuose. Pereitą savaitę jis buvo Egipte, kur kalbėjosi su karaliumi Faruku ir jo

genštabistais. Beveik tuo pačiu laiku į Kairą atvyko ir naujas britų ambasadorius Sir Ralphas Stevensonas. Jis turi direktyvas, kaip atstatyti pašlijusius britų-egiptiečių santykius.

1922 m. britai Egiptui, kuris iki to laiko buvo jų protektoratas, suteikė nepriklausomybę, tačiau ir 1936 m. sudaryta D. Britanijos — Egipto sutartis, suteikė teisę britams laikyti įgulas Sueco kanalo zonoje. 1946/47 m. britų kariuomenė pasitraukė iš Kairo ir bazės Alexandrijoje. Egiptiečiai pagelidauja, kad britai išsinešdintų ir iš Sueco kanalo zonos. Jie sako: „Mes patys atmušime kiekvieną užpuolimą“, bet karas su Izraeliu parodė, kad apie Egipto kariuomenę labai rimtai kalbėti negalima.

Zodžiu padėtis yra tokia: jei britai pasitrauks iš Sueco kanalo zonos, jis praktiškai liks neginamas, bet jei jie nepasitrauks, egiptiečių nuotaiškos bus nukreiptos prieš britus.

Apie tai buvo kalbama ir paskutinėje Londone konferencijoje, nors oficialiai tuojau po konferencijos nebuvo pranešta. Tik po trijų savaličių, gegužės 25 d. staiga buvo paskelbta, kad trys užsienio reikalų ministrai — Achesonas, Bevinas ir Schumanas — sutarė leisti arabų valstybėms ir Izraeliui pirkti „pakankamai“ ginklų.

Trys ministrai pamatė, kad Nilo ir Jordano linija yra lygiai taip pat svarbi, kaip Reino linija. Jei sovietai galėtų palyginti greitai užimti retai apgyventus arabų kraštus ir dasimūšti iki Sueco kanalo, Vakarai Indiją turėtų visai nurašyti. Kad tokio pavojaus ne-

būtų, trys ministrai sutarė vieningiau kaip iki šiol laikytis vieningos politikos Art. Rytuose. O tai reiškia, kad tiek arabų valstybės, tiek ir Izraelis bus remiamos ginklais, tačiau kartu bus žiūrima, kad jos tuos ginklus nesunaudotų tarpusavio kovai.

Todėl Slimas inspektuoja tas valstybes, o sir Ralphas Stevensonas vėl pradės daug kartų nutrukusias derybas britų-egiptiečių savitarpio pagalbos paktui sudaryti.

Įdomu, kad ministerių nutarimas teikti vėl Art. Rytams ginklus, labai maloniai buvo sutiktas Izraelyje. Mat, tuo pačiu Vakarai pripažino jau po paliaubų padarytus jėga sienos pakeitimus Izraelio naudai. Žydai už tai padarė nuolaidų iš savo pusės. Jie sutiko, kad JT globotų Jeruzalės šventąsias vietas (apie visos Jeruzalės sutarptautinimą jie nenori kalbėti), jie padarė mandagų gestą sumokėdami atlyginimą už grafo Beradottės nužudymą ir pasižadėdami toliau ieškoti jo žudikų. Be to ir gauti ginklai busi naudojami tik apsigynimui.

MAPAM-Izraelio kairieji socialistai ir komunistai dėl to kelia didelį triukšmą. Jie teigia, kad Izraelis atsisakė nuo neutralios pozicijos tarp Vakarų ir Rytų bei viešai perėjo imperialistinio bloko pusėn.

Visa tai reiškia, kad tarp Turkijos sienos ir Adeno ramiai tekės ne tik anglo-amerikiečių nafta, bet bus statomi, įtvirtinami, aerodromai ir strateginiai svarbūs keliai. Achesono „totalinė diplomatija“ dabartinę raidą Art. Rytuose gali užsirašyti į laimėjimų skiltį.

Filmas prieš IRO . . . už 8,5 pf.

Kad sovietai nejučia ypatingos pagarbos tiems, kurie jiems pataikauja — žinoma jau ne nuo šiandien. Tą tiesą labai ryškiai patvirtino Berlyno sovietų sektoriuje Sekminių sąskrydžio proga pradėtas rodyti filmas „Jie turi tėvyne“. Filma sukta Maskvos Maksimo Gorkio studijoje. Berlyne rodoma volkšai sinchronizuota kopija.

Tas filmas siekia įrodyti:

1. kad amerikiečių tvarkoma IRO priedavta laiko karo metu į Vokietiją patekusius rusų vaikus ir savo biurokratinę sistemą apunkina sovietams ieškojimo akcija;
2. pagrobti rusų vaikai atiduodami įsūnyti vokiečiams;
3. rusų vaikai, laikomi našlaičių prieglaudose negauna progos mokytis, jie dvasiškai maitinami amerikiečių kriminaliniais romanais; jiems neleidžiama kalbėti gimtąja kalba;
4. vaikai yra slapta gabunami į Ameriką ir Australiją — kaip pigūs darbo vergai.

Štai užmokėsim IRO už jos draudimą nerašyti nieko prieš sovietus!

Veiksmas vyksta specialiai atelje pastatytam vokiečių miestelyje „Kriegenberg“. Ir normaliai naktį. Naktį vaikai slapta „pakraunami“ į laivus, pasirodusius išplaukti užjūrį. Naktį amerikiečių karininkas suskaito žmogiškąją prekę. Naktį amerikiečiai šokoladą ir cigaretes smuklėje

maino į gėralus, ir čia pat smuklę visiškai sunaikina. Stora šeimininkė vadinasi Frau Wurst (vokiečių žiūrovai, išgirdę ne laimėjimus išpurtusios dažytos blondinės pavardę, sunkiai susivaldo nesijuokę). Ji turi pasišėmusi iš prieglaudos jauna rusaitė, kuri turi sunkiai dirbti. Tik sovietų misija ją išgelbsti. Visados besisūpas sovietų repatriacinės misijos pulkininkas leitenantas ją pažada gražinti motinai — Char-kovo gydytojai. Tuo tarpu amerikiečiai visą laiką didžiojai savo prekybiniais gabumais. Vienas jų filme sako: „Amerikijoje širdis nevidina jokios rėlės, tik doleris“. Ir veidmainis anglų pulkininkas pasakęs: „Mes skaitomės su svetima nuomone, net ir tuo atveju, jei su ja nesutinkame“, liepia šūviu į pakaušį nušauti dorą vaiką priveglaudus prižiūrėtoja latve. Ją nušauja jos tautietis, kuris po to eina pasimelsti į bažnyčią. Ir anglų pulkininkas rankoje laiko bibliją. Taip pat daug kryžių pakabinta toje prieglaudoje salėje, kur vaikai gauna pasrėbti skystos sriubos. Vakarai Vokietijoje dorieji vokiečiai pagal išgalės priešinais vakariečiams. . .

Filmos gale sovietai daug pagrobų ar išstremtų vaikų gražina motinom. Visa tai rodoma už 60 pf. (ost) t.y. tokios filmo pasiūžėjimas Vakarų Berlyno gyventojams kainuoja tik 8,5 Vakarietiškus pfeničius.

Sovietai susirūpino vandenimis

Neseniai įvykusių Vakarų Europos karo laivynų manevrų metu Biskajos įlankoje pasirodė keliadesimt sovietų žvejų laivų, plaukiančių į Juodąją jūrą ir Tolimuosius Rytus. Aplamai manoma, kad tai nebuvo vien paprastas supuolimas. Tas įvykis duoda progos plačiau pagrinėti sovietų pastangas išgalėti jūrose.

Šių metų vasario 25 d. jie įsteigė specialią laivyno ministeriją. Iki to laiko tuos reikalus tvarkė specialus „ginkluotų jėgų ministerijos“ skyrius. Tai pirmas kartas istorijoje, kad Rusijos laivynas būtų laikomas nepriklausoma ginklų rūšimi, lygia kariuomenei ir aviacijai. Laivyno ministeris yra admiralas I. Jumaševs, kuris 2. D. karo metu buvo laivyno skryčiaus viršininkas generaliniame štabe.

Toks laivyno iškėlimas sukėlė nepasitenkinimo kariuomenės ir aviacijos vadų sluoksniuose. Mat, iki šiol, bent administraciniu žvilgsniu, atskiros ginklų rūšys buvo sutelktos į vieną stipriai centralizuotą krašto apsaugos ministeriją.

Karo patyrimas paskatino sovietus į avia-

Sovietų noras sukurti tolimojo skridimo bombonešių junginius privertė ieškoti ir jiems tinkamų bazių, šiaurės ašigalio srityje, Rytų Vokietijoje ir kt. Tam tikslui turėjo būti panaudotas laivynas. Automatiškai jo reikšmė tuojuo pat pakilo.

Išsigiję Kiniją, sovietai dar labiau pasidarė reikalingi laivyno, kuris padėtų kontroliuoti Jau užimtas teritorijas ir išgalėti pietryčių Azijos salose. Tam tikslui jis turi būti toks pat pajėgus, kaip anglų arba amerikiečių.

Tokį laivyną galima būtų sukurti, tik ji atpalaidavus nuo kitų kariuomenės rūšių priklausomybės ir paaukavus jam daug lėšų. Tam tikslui ir buvo sukurtas laivyno penkmečio planas, (nuo 1950 m. kovo 1 d. iki 1956 m. sausio 1 d.).

Tą planą š. m. balandžio 14 d. paskelbė pats generalinio štabo viršininkas Stermenko. Jis turį kito pareiškė, kad laivynas stiprinamas specialiu politbiuro pagėdavimu, kuris taip pat pagėdauja ir atvirų Tarybų Sąjungos krantų sutvirtinimo. Pirmaisiais metais laivynui buvo paskirta 1385 milijonai rublių. Balandžio mėn. prasidėjo savanorių laivynui telkimas, kuriam labai daug padėjo partinės instancijos, panašiai, kaip anksčiau aviacijai. Laivyno žiniai perduota ir daug įmonių, iki šiol dirbusių tik sausumos kariuomenei ir aviacijai.

Daug dėmesio kreipiama povandeniniams laivams, kadangi jų statyba palyginti yra nebrangi ir greitai. Skubia sparta ruošiamas naujos bazės Port-Arturo ir Daireno uostuose, kur prie įtvirtinimo darbų dirba apie 100 000 darbininkų.

Laivyno penkmečio plano plėdymo priežiūra yra pavesta komitetui, kurį sudaro krašto apsaugos ministerio pav. maršalas Sokolovskis, admiralas Jumaševas, atsakingas už „ginkluotą pajėgą“ politbiure maršalas Bulganas ir generalinio štabo šefas maršalas Stermenko. Darbo jėgas paskato MVD.

Tokiu būdu laivynas šiuo metu yra mylimiausias sovietų kūdikis. Didžiausiam aviacijos pasipiktinimui. Bevalgant auga apetitas, todėl laivynas dabar pareikalavo, kad jam būtų pavesti ir tolimojo bombardavimo daliniai. Tokiu būdu aviacijos žinioje bus tik naikintuvai ir taktiniais reikalams naudojami lėktuvai. Didieji bombonešiai bus laivyno žinioje ir, karui ištikus, iš laivyno bazių per jūras jūrininkų vadovaujami skris bombarduoti Anglijos ir Amerikos.

Kai kurie vakarų kariniai specialistai iš sovietų užsimojimo sukurti galingą laivyną daro optimistinės išvadas. Girdi, laivyno kūriniu be lėšų dar reikalingas ir laikas. Labai daug laiko. Laivyno sukūrimui, greičiausiai, nepakaks suplanuoto penkmečio. O nepasitartę laivyno, sovietai karo tikrai nepradės.

Laikraštį žudo

tas, kuris laiku neatsiskaito

cialias uniformas. Likusieji daugiau kaip 80% gyventojų vadinasi broliai, t. y. proletarai, kurių vienintelė pareiga yra dirbti ir veistis. Jie neturi jokių teisių, jų intelektas užmuštas, niekas nežūri ir neklausia jų valios, o tas, kuris daugiau prasikiša į priekį ir pradeda samprotuoti, nedelsiant būna sunaikinamas.

Laisvės, lygybės, teisingumo sąvokos visi nebeegzistuoja, net ir patys žodžiai yra išnykę. Policinė sistema įvesta visoje tobulybėje. Žmonės suimami, paskiriami sunkiems darbams stovyklose, iš kurių nebegrįžta, kiti kalėjimuose tardomi, kankinami, kol „prispažįsta“ nusikalte. Žmonių dingimas yra natūraliausias reiškinys, dingusiam pažymėti vartojama net speciali sąvoka — „išgarintas“. Šnipinėja visi, pradedant dviejų metų vaiku. Ne tik aikštėse, bet visuose kambariuose ir slapčiausiose vietovėse pastatyti „teleskryniai“ — aparatai, kurie užregistruoja kiekvieną garsą ir per kuriuos budrioji policija stebi kiekvieną žmogaus judesį. Nereikia nusikalsti veiksmu, užtenka nusikalsti mintyje, kad būtum sunaikintas. Pati policija vadinama Minties Policija. Okeanijoje įvesta nauja oficiali kalba, „Newspeak“, kurios bazę sudaro anglų kalba, trumpinant žodžius ir naudojamas suteikiant specialias prasmes. Bene pats svarbiausias žodis ir naujosios sistemos mąstymo būdas yra pagerinta dialektika, vadinama „Doublethink“, dvigubas mąstymas, kuris moko vienu ir tuo pat metu suderinti priešingybes ir didžiausias nesąmones, pvz., kad baltas yra juodas arba kad ir du yra penki ar trys, — jeigu taip galvoti pareikalauja Partija.

Visi gyventojai turi rodyti ne tik begalinę meilę Didžiajam Broliui, absoliutinį paklusnumą Partijai, bet gyventi nuolatinėje baimėje ir terore, kad kiekvieną minutę gali būti išgarinti. Mat, yra ir nuolatinė opozicija režimui, dirbtinai palaikoma, kad vis būtų galima visuomenę terorizuoti ir jos vardan ne tiek esamus, kiek galimus atsirasti priešininkus naikinti. Opozicijos vadu paskelbtas kažkur dingęs Emanuelis Goldsteinas, kuriam niekinti ir masinei baimei skiepyti per radiją kasdien yra įvestos dvi „neapykantos minutės“, o tam tikrais protarpiais būna skelbiamos net „neapykantos savaitės“.

Bronys Raila

Mūsų dabartis-jiems fantazija . . .

Tačiau „1948 metai“ jau turi aiškų savo pirmąpradininką. Ne dėl to, kad atetiės fantazijas yra bandęs vaizduoti nebe vienas rašytojas. Bet ir pati politinė bei filosofinė mintis Orwellio veikalas jau nebėra naujiena ar jo vieno išradimas. Kiek panašaus turinio ir žymiai panašios minties romanai dar 1923 metais Paryžiuje išleido ano meto rusas emigrantas rašytojas Eugenijus Zamiatinas. Jo knyga buvo pavadinta „Mes“, išversta anglų-kai ir prancūziškai, vaizdavo atetiės santvarką, kur žmonija taip pat patenka į diktatoriaus rankas. Kad Orwellis tą knygą skaitė ir buvo labai sužavėtas, parodo jo paties parašyta Zamiatino veikalų recenzija 1946 m. Londono savaitraštyje Tribune, kur jis buvo tuo metu literatūrinis redaktorius.

Zamiatino atetiės totalitarinė fantazija buvo įkvėpta pirmųjų bolševikinės revoliucijos išpučių ir naujojo sovietinio režimo pirmųjų apraiškų. Diktatūrinė valstybė, aišku, turi būti policinė valstybė. Zamiatinas vaizdavo atetiės gadynę, kai visi žmonės jau gyvena stikliniuose namuose, ir visagalės valstybinės policijos agentams buvo lengva matyti ir sekėti kiekvieno gyventojų veiksmus. Orwellis savo knygoje panaudoja kitą netolimos atetiės labai patogų technikinį išradimą, „teleskryną“, — bet policinio sekimo ir piliečių veiksmų kontrolavimo principas yra visiškai tas pats. Zamiatinas tos atetiės valstybės vyriausią vieta ir diktatorių pavadina Geradariu, gi Orwellis — Didžiuoju Broliu, bet principas irgi tas pats. Ir viename ir kitame veikalas savotiškos mellės istorijos nuveda herojus į nelaimę. Jie maištininkavo prieš valstybę, prieš diktatūrą, buvo sugauti, nubausti ir dvasiškai sutriuškinti.

Zamiatinas mirė Paryžiuje 1937 metais, kaip nesuprastas, neišgirstas ir visų užmirš-

pasaldintą okupacijomis ir genocidu (Vakaruose ta žodi opinija vis, matyt, dar tebemaž su sacharinu) . . .

Man visgi gerokai nuostabu, kad Orwelio knyga Amerikoje ir gal Anglijoje atrėpė dėmesio, turėjo ir dar turi pasisekimo. Aš nesu linęs girtuokliauti iliuzijomis, kad laisvojo pasaulio valdančiųjų protai, pramatymas ir sąžinė taip greit galėtų suaktyvėti, kol jiems negresia tiesioginiai užpuolimas, betarpiškas pavojus ar net apčiuopiamas „Didžiojo Brolio“ generalissimo santvarkos metodų paragavimas. . . . Juk turime gerą trisdešimt metų praktikos ir turėtume išmokti daugiau klientis ne žodžiais, o veiksmais ir įvykių eiga. Juk „Didysis Brolis“ su palaiminimu gavo dešimtį nepriklausomų Europos valstybių ir dabar vėl dar dešimtį kartų daugiau robotų Kinijoje. O gal ir čia galvojama pagal seną atgarsio puskarininkio honorarą strategija: „Kas čia tokio, daugiau priešų — daugiau garbės“ . . .

Naujoji pasaulio ir visuomenės santvarka Bet palikime nuobodžią dabartį ir žvelkime į ateitį, kaip mums ją įdomiai priešia Orwelis.

Tiršto jo knygos turinio man būtų visai neįmanoma atpasakoti, nes tada išeitų nebe straipsnis, o nauja knyga apie jo knygą. Be to, aš norėčiau gundyti, jog juo didesnis skaičius, kuris tik geba paskaityti angliškai, pasistengtų šį veikalą perskaityti išties, nes tai knyga, telkianti be galo daug pašaro mintims ir mąstymui (žinoma, tiems, kurie dar nėra atsisakę šio nepelningo verslo. . .). Neabejotina taip pat, kad, nežūrint kultūrbolševikų „tylos sąmokslu“ ir boikoto, Orwelio romanas gal jau yra ir tikriausiai bus išverstas į visas didesniųjų civilizuočių tautų kalbas. Čia pasitenkimsi tik fabulos graučiu, veiksmo rėmų ir kai kurių epizodų atpasakojimu.

Autorius tik trumpai ir gana miglotai prisimena 1960—1979 metų laikotarpio perversmą pasaulyje ir iš karto mums įveda į 1984 metus, kurie niekuo necharakteringi, o tik yra normalūs naujosios jau nusistovėjusios santvarkos metai. Pasaulyje tada nebuvo likusios tik trys didelės valstybės: Okeanija, apėmusi abi Amerikas, Anglija, dalį Vakarų Europos ir dalį Afrikos; Eurazija, valdanti dabartinę

(2)

Apie dvi pasaulines moterų organizacijas

Birželio 6—10 d. Paryžiuje įvyko Pasaulinio Moterų Sąjūdžio Kongresas, kuriame dalyvavo ir lietuvės atstovės.

Po Pasaulio Moterų Sąjūdžio pirmininkės p. d'Arcy pranešimo, svarstyti šie klausimai: I. Įstatymų ir papročių motinai skirta vieta šeimoje, II. Seiminės motinų veiklos ekonominė įtaka šeimoje ir tautoje, III. Socialinės pagalbos tarnyba motinoms, IV. Moterų vargų ekonominės priežastys, V. Diskusijos ir nutarimai.

Kas tai yra W. O. M. A. N.?

Greta Pasaulinio Moterų Sąjūdžio (Mouvement Mondial des Mères) daugeliui moterų, ypač visuomenininkių, yra žinoma antra or-

ganizacija, „W. O. M. A. N.“ (World Organization of Mothers of all Nations). Šios dvi organizacijos iš esmės yra skirtingos. 1947 metais lapkr., mėn., tik įsikūrus Pasaulio Moterų Sąjūdžiui Paryžiuje, netrukus Jungtinėse Amerikos Valstybėse susiorganizavo „W. O. M. A. N.“ sąjūdis, vadovaujamas Miss Dorothy Thompson. Šis sąjūdis siekia jungti moteris ir motinas galingą organizacijon, kuri dirbtų taikai, panaudojant Jungtinių Tautų įtaką. Programinis tikslas: 1) skatinti JT atstatyti pasaulinį autoritetą, kad sutrukdytų agresinį karą ir ginklavimąsi agresiniam karui; 2) kontroliuoti atominį grąsinimą ir 3) suorganizuoti pasaulines policijos pajėgas, kuri tačiau netarnautų tiranijai.

Sis sąjūdis pareiškia, jog jis nesąs socialinio bei pilietinio pobūdžio. Tačiau jis kviečia asmenis ir grupes paremti minėtų reikalavimų įgyvendinimą. Šio sąjūdžio sekcija jau yra suorganizuota ir Vokietijoje.

Lietuvių suvažiavimas Venezueloje

Per Sekmines visų Venezuelos kolonijų lietuviai suplaukė į Valenciją pirmąjį suvažiavimą, kurio tikslas buvo arčiau pažinti vieni kitus, pasidalinti atliekais laimėjimais, o ypač parodyti dėkingumą juos priglaudusiam kraštui, kurio prielankumą ypatingai patyrė lietuviai.

Pirmuoju suvažiavimo punktu buvo iškilmingos pamaldos Campo Carabobo kopylyčioje, kurias atliko lietuvių kapelionas kun. A. Sabaliauskas, po to iškilminga eiseną prie paties to vardo paminklo, kur, pasakius atitinkamas kalbas lietuviai ir ispaniškai ir nuaidėjus Venezuelos ir Lietuvos tautos himnams, buvo padėtas vainikas žuvusiems už Venezuelos laisvę. „Marija, Marija“ giesmės žodžiais baigėsi ši

programa dalis ir visi suvažiavimo dalyviai grįžo Valencijon.

Antrąją dalį sudarė atskirų lietuvių kolonijų meninis pasirodymas, trukęs apie dvi valandas ir ištisai transliuotas per Valencijos radiją. Programoje buvo keletas tautinių šokių, liaudies dainų, atliktų Valencijos lietuvių choro, taip pat solo ir dueto, pačiū jauniasių baletu numeris ir eilėraščių lietuvių bei ispanų kalba. Gražiausia ir turtingiausia programa pateikė Valencijos lietuviai, jau iš seniau pirmavę ir tebeprimamąjį savo kultūrinę veiklą.

Sis pasirodymas buvo pirmas šio pobūdžio suvažiavime krašte gyvenančių svetimšalių iniciatyva ir vietos gyventojams padarė gilią įspūdį.

Ar gali būti?

* Vokietis pabėgėlis iš Liepojos Arno Sabolensky, 19 metų, turi dėl nugaraulio džiuvos gulėti gipse vienoje Lübecko ligoninėje. Iš nuobodumo jis pradėjo... perėti du kiaušinius. Vienas sudužo. Iš kito dvidešimt pirmą dieną išsirito viščiukas.

* Vienas soferis iš Ulmo buvo nubasutas pinigine bauda už tai, kad jo liudijimas neturėjo galios. Jis apsidkundė teismui. Ir bauda buvo nuimta. Mat, ant jo liudijimo buvo užrašyta, kad jis galioja iki 1946 m. vasario 16 d. arba karo galo. Jis įrodinėjo, kad apie taikos sudarymą jam iki šiol dar nieko nebuvo žinoma. Ir niekas nepajegė įrodyti, kad tai netiesa.

* Mrs. Pearl Mesta, savo laiku pagarsėjusi puošniais priėmimais Washingtono, buvo paskirta JAV ambasadoriumi Luksemburge. Neseniai ji pareikalavo, kad jai būtų paskirtas ir karo atachė. Washingtonas pasijutė vieną majorą — iš kariuomenės moterų korpuso.

* „Ką turi bendro karvės su kultūra?“ — Klausia sovietų zonos žemės ūkio laikraštis LAND UND FORST ir pats atsako: Ranzino sovchoze 39 draugai ir draugės savo nuosavas karves atidavė sovchozui. Po to Ranzine suklostėjo kultūrinis gyvenimas, nes „laisvalaikis nuo šiol aukojamas ne karvei, bet kultūrai. Privati karvė sovchoze yra toks pats kultūros priešas, kaip kad sovchozine karvė, keldama pieno našumą sovchoziniame tvarte, yra gyventojų geresnio aprūpinimo pionierius“. Kur karvėm geriau — ten, kur žmonės rūpinasi jom ar „kultūra“, laikraštis nerašo.

* Pfaffenhofen prie Ingolstado bažnyčioje du vyrai susiginčijo, kuris jų pirmas turi eiti išpažintis. Ginčas baigėsi muštynėmis. Abu turėjo pasišalinti iš bažnyčios.

* Anglų kurorto Weston-Super-Mare direktorius J. G. Brenneris paprašė parlamento uždrausti skelbti per radiją oro prognozes. BBC sekminėn pranašavo lietingą orą. Iškylytojai liko namuose, p. Brenneris be uždarbio, o oras pasitaikė visai gražus.

* Sovietinės Vokietijos propagandos ministras Eislis paskelbė, kad amerikiečių lėktuvai išmėto bulvių kenkėjus.

sią esamą vergiją.

Tačiau jau, berods, po antro knygos skaitymo seanso abu samokslininkai suimami. Antikvarininkas, pasirodo, buvo tik užsimaskavęs Minties policijos narys, į slaptąjį kambarėlį po paveikslu buvo įvedęs teleskryną, kontroliavęs visus Winstoną bei Julijos darbus ir žodžius.

Trečioji knygos dalis rodo Winstoną kalėjime, kur jis vedamas prie prisipažinimo ir „pagydymo“. Autorius labai stengiasi gąsdinti tirdamą ir kankinimą scenomis, vaizduoja specialų kambarį, kur įmantriais kankinimais kiekvienas be išimties kaltinamasis prisipažįsta prie visų nusikaltimų, kurių iš jo pareikalauja, tačiau sėdėjusiems bolševikų kalėjimuose tie visi vaizdai ir metodai, be abejojimo, turi būti išimtinai.

Be mažiausios abejonės, ir vienas ir antras būdai buvo išgarinti, jei ne ta specialia aplinkybė, kad jų bylos tardytojumi buvo... pats O'Brienas. Šis gana protingas vyras, pasirodo, buvo besąlygiškai ištikimas Didžiojo Brolio tarnas, jis ir tą knygą Goldsteino vardu buvo paruošęs, kad, reikalui atsitikus, „minties nusikaltimą“ palinkusiu partietiškus galėtų geriau išsifruoti. Winstonas dabar jam buvo tik bandomoji kaulytė patikrinti, kai kuriems tardymo ir „perauklėjimo“ metodams. Todėl jis nenorejo jo sunaikinti, bet nutarė „perauklėti“ ir, išniekindamas dar likusias taurumo ir žmoniškumo žymes Winstoną sėdėti, iš tikrųjų jį ir Juliją perauklėjo... Abu buvo išleisti iš kalėjimo, o po kurio laiko Winstonas gavo net tarnybinių paaukštinių. Meilė Julijai išgaravo, jis tik kiek daugiau gėrė, pasidarė dar vienišesnis ir po „gydymo“ Meilės ministerijoj pasijuto radikaliai pakeistas. Dabar jam „viskas buvo gerai“, jis jautė „pasiekę pergale prieš save“, jis įsitikino, kad balta yra juoda, kad du ir du yra penki, kad bloga yra gera ir pagaliau pajuto, kad jis jau tikrai „myli Didįjį Broli“... Tai yra tik Orwellio veikalo fabulos griaučiai, neperduodantieji visos atmosferos ir

PAVERGTOJE TĒVYNĖJE

Nevyksta pavasario sėja

1950. V. 14 d. „Tiesa“ korespondencijoje iš Sirvintų rašo: „Pernai Korvės tarybinis ūkis pavasario sėją atliko nepatenkinamai. Dėlto buvo gauti labai žemi grūdinių kultūrų ir pašarinių šakniavaisių derliai. Tačiau tarybinio ūkio vadovai šią pagrindinę klaidą kartoją ir šiais metais. Tiek grūdines kultūras, tiek bulvės ir pašarinius šakniavaisius sėjami neprisilaikant pagrindinių agronomikos taisyklių. Dar iki šiol ariama be priešplūgių, traktoriai dažnai genda, prastovi be darbo, dėl ko praleidžiami geriausi sėjos terminai. Tar. ūkio mechanikas Kalionovas, būdamas girtas, sudaužė traktorių ir sėjamąją mašiną. Dėl to sėja ūkyje nutrūko. Tarybinio ūkio direktorius drg. Sčeglokovas iš to nedaro rimtų išvadų, nesudraudžia mechanika.

Kolchozų vadovai prie alučio „Tiesa“ V. 14 d. iškeli Jonišio valsčiaus Kuisių kaimo kolchozo „Artojo“ laimėjimus. Laikraštis pažymi, kad tai esąs vienas geriausiai susitvarkiusių kolchozų visoje apylinkėje. Tačiau laikraštis negali užslėpti, kad esą ir neigiamų reiškinijų: „Nuėmus derlių, užuot tuoj suorganizavus javų kūlimą, dalis kolūkiečių su tuometiniu pirmininku priekškyje gal kokią savaitę prisėdo prie alaus asočių, kol užėjo lietus. Liko daugelis javų nekulta, tame tarpe iš sėklinių sklypų. Ilgą laiką mūsų kolūkyje buvo įsi-

Prieš 10 metų

„Valstiečiai, valstiečiai! Neklausyk! mūsų liaudies priešų skleidžiamų nepagrįstų garsinimų, esą Lietuvos vyriausybė verstantis jus kurti kolchozus ir persekioti tikinčius. Tai yra pikti prasimanymai ir šmeižtas...“

LIETVOS ŽINIOS, 1940. VII. 12.

galėjusi netikusi darbo tvarka: nariai iš vakaro jokiū būdu negalėdavo sužinoti, ką ir kur sekančią dieną reikės dirbti. Reikia tik pagalvoti, prie ko priedava tokia „tvarka“ karščiausių lauko darbų metu — ar tai per pavasario sėją, kai kiekviena uždelsta valanda neša tik nuostolius, arba derliaus nuėmimo, kai javes prašyte prašosi piauamas“. Toliau laikraščio korespondentas atvirai pripažįsta: „Dėlto išėjo taip, kad tinginys gavo pašaro lygiai tiek pat, kiek ir stropus, pareiingas artelės narys. Be to, per metus neištaisėme jokių žemės ūkio mašinų, nepradėjome statybų ir gavome mažą pinigų už darbadienius. Fermose nėra lovių. Mūsų artelės meistras tuč tuojau galėtų pradėti dirbti lovius, bet neturi tam reikiamų įrankių, o valdyba jam nepadedą išgyti.“

Kupiškėnai nenori sportuoti — „Kupiškis. Artėjančiam vasaros sporto sezonui visiškai nesiruošiama. Sporto aikštėlės nesutvarkytos, stadionas aplėistas. Dar iki šiol nesudaryta nė viena futbolo, krepšinio ar tinklinio komanda. Taip pat kolektyvo valdyba niekad nešaukia viešų susirinkimų, neplečia sporto agitacijos masėse, nesirūpina kolektyvo eilių augimu“.

Mums atrodo, kad ligšiolinės bolševikų pastangos išjudinti kupiškėnus ir toliau negausybės įvairių ir vietomis labai įdomių detalių. Joms suvokti pamėginu čia perduoti bent pora epizodėlių.

Būsimoji romantika

Visa mūsų ateitis yra viena didžiulė romantika, — orwelliška, ar ne. Tačiau jo ateities romantika yra klaidi. Tai visiškai privatiškumo ir intymumo išnykimas, tai nuolatinis triukšmas, paradavimas partijos ir Didžiojo Brolio garbei, preciziškas metalo plauštomos mašinos įtempimas, pavojaus suklysti, nepataikyti ir išgaruoti košmaras, žmoniškumo asmenybės susinaikinimas, visokio jausmo degradavimas, neapykantos triumfas, nesibaigiamą isteriją... Reikia iš anksto parbrėžti, kad romantikai jausmine ar erotine prasme ateities totalitarinėje santvarkoje, po trisdešimties metų, nenumatoma jokios vietelės. Todėl carpe diem, broliukai, kol dar kiek laiko... Abu Orwellio knygos išimylėliai yra visai nenormalus reiškinys, išimtis ir savo rūšies išsigimimas, taigi nusikaltimas. Partija skelbia ir reikalauja pilno lytinio puritonizmo iš savo narių. Jaunuolių ir suaugusių anti-sėksualinė lyga yra labai svarbus socialinio auklėjimo instrumentas. Winstonas žmona buvo ta kursą išėjusi ir gerai išsiamoniusi. Lytiniam aktui jį pasiduodavo be jokio savo asmens ar jausmo dalyvavimo, ir tik tam, kad būtų vaikas. Tai meilė jį turėjo ir vartojo du pavadinimus: „vaiko darymas“ arba „mūsų pareiga partijai“... Kai vaikas vis neatsirado, ji vyrą paliko.

Antroji moteris, Julija, buvo visai kitokia. Ji taip pat buvo išėjusi anti-sėksualinį kursą, puikiai žinojo teoriją, bet nemėgo jos laikyti. Kartą jį Winstonui paaiškino, kodėl partija taip moko mergaites žiūrėti į meilę: — „Jei jūs užsimaltė meile, tai ekvokvate energiją ir vėliau pasijuntate laimingas ir nieku nebekevaršinate galvos. Jie, partijos nariai, negali jums leisti taip jaustis. Jie nori, kad iš jūsų visą laiką trykštų energija. Visas tas marširavimas, džiugavimas, vėliavoms plevėsavimas yra paprasčiausias lytinės rūgšties išėjimas. Jei jūs esate laimingas savo viduje, argi tada jaudintumėtės dėl Didžiojo Brolio ir Trimečio planų ar dėl dviejų neapykantos minučių transliacijos ar dėl

bus sekmingos, nesgi geriausiai sportininkai yra deportuoti, o likusieji, šeriami vien „politgatovka“, neturi noro užsiiminti sportu. Vėl kalti profesoriai

V. 8 d. Lietuvoje buvo suaukta Lietuvos TSR politinių ir mokslinių žinių sklaidimo dr-jos narių suvažiavimas. Ši sąjūda, kuriai vadovauja prof. Matulis, yra pasistačiusi sau tikslu ruošti įvairias paskaitas ir įrodinėti Lietuvos žmonėms bolševikinės santvarkos reikalingumą. Ji turi 16-ą narių kolektyvų ir netoli 2.500 narių. Prof. Matulis nusiskundė, kad į jį nestoja lietuviai agronomai, inžinieriai, gydytojai ir iš viso inteligentija. Gi švietimo ž. ūkio, ir sveikatos ministerijas, kurios neprikaltauja savo žinioje esančių lietuvių, jis apkaltino beveik sabotažu. Kiti gi inteligentai, jeigu ir skaitą paskaitas, vengia marksizmo ir kitų politinių temų. Jie nesistengia „išplėsti tematiką paskaitų, demaskuojančių buržuazinę-nacionalistinę, klerikalinę ideologiją“. Didžiausį kaltinimą metė Profesoriams K. Salkauskai, J. Balčikonui, Jablonskiui, docentams Bielinškiui ir Galicikiui, kurie neskaite nė vienos paskaitos. Esą ir fabričių direktorių (Stankevičius, Kaplanas), kurie nekviečia paskaitininkų.

Suvažiavimas išrinko naują valdybą. Valdybą išrinko: A. Abecūnaitė, Anuškinas, M. Babiauskas, J. Banaitis, B. Baranauskas, K. Baršauskas, G. Baronas, F. Bieliauskas, K. Bieliukas, J. Bučas, J. Bulavas, J. Cygas, K. Davtian, V. Germanas, V. Girdžius, A. Jurevičius, V. Kadziulis, A. Knyva, P. Kolcovas, J. Kriščiūnas, V. Kuzminskis, J. Kupčinskas, A. Liolytė, J. Macijauskas, J. Matulis, M. Mickis, R. Mironas, M. Nedzinskaitė, V. Niunka, A. Novodvorskis, I. Podživalovas, K. Preikšas, A. Ragutis, P. Samulionis, P. Slavėnas, J. Šimkus, V. Taurininkas, V. Vitkauskas, G. Zimanas, J. Žiugžda, A. Zukauskas. Pirmininku ir toliau liko Prof. Matulis. Net komunistai vengia politigramatos

„Tiesos“ V. 11 d. numeryje paskelbtas ilgas laiškas iš Klaipėdos, kuriame daug rašoma apie tai, kad vis dar nepavyksta suorganizuoti „politgatovkos“ kursų. Matyt, kad „politinis mokslas“ visiems yra įgrisęs iki gyvo kaulo:

„Partinio švietimo tinklas pradėjo dirbti vis blogiau ir blogiau. Apie 300 komunistų, kaip buvo nurodyta paskutiniame partijos Klaipėdos miesto plenumo, nustojo mokyti, iširo kai kurie rateliai ir politinės mokyklos, „Trinčių“ fabrike, Upių uoste, Neringoje, nustojo beveik dirbti rateliai faneros fabrike, FGA mokykloje Nr. 7 ir kitur. Propagandininkai vis rečiau ir rečiau lankyti seminarus. Bū-davo nemaža užsiėmimų, kuriuose dalyvavo vos keletas propagandininkų. Seminarai neįdomūs. Mums prikalbėdavo daug gražių žodžių, bet jų niekaip suprasti negalėdavome“.

Ir patys komunistų vadai, netgi maskoliai nežiną partinių mokslų: „Nesimoko ir uosto partinio biuro sekretorius drg. Kirpėnikovas, ir jis nesirūpina, kad mokytojai uosto komunistai. Visiškai nesimoko ir daugelis kitų komunistų.“

viso kito jų kruvino puvėsio? ... Okeanijos galantiški santykiai bei jų motyvai taip pat ne visai paprasti. Po antrojo lytinio kontaktavo su Julija, Winstonas paprastu paprasčiausiai ją paklausė:

— „Ar tu darei tai anksčiau?“
— „Žinoma. Šimtus kartų, — na, kiekvienai atveju daugybę kartų.“

— „Ar su Partijos nariais?“
— „Taip, visados su Partijos nariais.“
— „Ar su vidujinė Partijos nariais?“
— „Ne su tais kiaučiais, ne. Bet ir iš jų daugelis tai daro, jei tik pasitaikytų nors kokia progą. Jie ne tokie šventuolėliai, kaip save vaizduoja.“

Ir po tų žodžių Winstonas širdis pašoko iš džiaugsmo! Ach, kad ji būtų galėjusi juos apkurti rapsais ar sifiliu, ach, kad tik būtų galima juos labiau susilpninti, pagrauzinti, supūdinti! ... Ir arti prie Julijos veido prisikišęs tarė:

— „Klausyk. Juo daugiau vyrų turėjai, juo labiau aš tave myliu. Ar supranti tai?“
— „Taip, puikiai!“

„Aš neapkenčiu grynumo. Aš neapkenčiu dieviškumo. Aš nenoriu, kad bet kokia dorybė kur nors egzistuotų. Aš noriu, kad kiekvienas būtų supuvęs ligi kaulų.“

— „Tada gerai, aš pravalei tave sekti, brangusai. Aš esu supuvusi ligi kaulo smagenų.“

— „A tu patinka tai daryti? Nenoriu pasakyti, kad su manimi; aš turiu galvoje patį dalyką, savyje?“

— „Aš garbinu tai“ ... Naciai ir bolševikai buvo baifūs ... Bet paleisime dar vieną atmosferos dūmelį, kurį Orwellio romane mums papučia būsimųjų laikų enkavedistas O'Brienas. Jis tardo ir auklėja Winstoną gana nebogai, savo argumentams sustiprinti laikas nuo laiko paleisdamas per jį elektros srovę ar įkišdamas jo galvą į narvą, idant išalkusios žiurkės galėtų jį gyvą sugrauzti. Šių praktinių pratimų metu O'Brienas supažindina Winstoną arčiau su kai kuriais Ingso'o teoretiniais nuostatais, kurių šis nebuvo dar tinkamai supratus ir todėl taip kvailai davėsi įpailuojamas į Goldsteino opozicinį judėjimą. (Nukelta į 4 pusl.)

Dr. Kazys Grinius

Liūdna žinia

Siomis dienomis apskriejo lietuvišką pasaulį žinia, kad birželio 4d. Chicagoje mirė trečiasis mūsų prezidentas dr. Kazys Grinius. Jo mirtis kiekvienam tautiečiui sukelia įvairiausių asociacijų, bet visos jos telpa pagrindinėje minyje: mirė didis kovotojas, mirė daugelio mylimas, o kai kiemo, gal, ir neapkenčiamas politikas, virš 60 metų aktyviai dirbęs, kad tauta būtų laisva, jos šalis nepriklausoma, kad tauta būtų šviesi, sveika ir pasiturinti. Visiems gaila kovotojo, kad šį sykį jis jau nebesulaukė savo tėvynės laisvės ryto ir nepriklausomybės.

Brendimo dienos

Kazys Grinius gimė 1866 m. gruodžio 17d. Suvalkijos 18ha ūkininko tikrai gražioje šeimoje, išauginusoje 7 sūnus ir dvi dukteris. Tad tėvai negalėjo galvoti apie išleidimą ir mokslus. Tačiau laimė lydėjo Kaziuką. 1879 m. jis jau Marijampolės gimnazijoje. Ten jis suranda žinomojo Petro Kiaučiuo lietuviškąją širdį ir valią. 1887 m. Grinius baigė gimnaziją, išsinešdamas su savimi savo mokytojo mintį, kad kiekvienas lietuvis turi dirbti savo brolio šviesnei atečiai, jo medžiaginei gerovei, savo tautos laisvei. 1893 m. jis jau baigęs medicinos mokslus Maskvos universitete. Būdamas nepaprastai atminties, darbštus ir gabus — gana lengvai išsilaukė geriausiai besimokančių ir bestudijuojančių eilėse.

Visuomenininkas

Visuomenininkas yra drauge ir kovotojas. Jau 1884 m. moksleivis K. Grinius drauge su savo draugais, tokiais pat mokiniukais: Jonu Mačiu, Simu Petrausku ir Kaziu Zalmieriu — bene pirmieji iš lietuvių moksleivių padarė „demonstraciją“ pas kapelioną kun. Miknevičių, kad tas per moksleivių pamaldas pamokslus sakytų ne lenkiškai, bet lietuviškai. Pamokslai visai nesakomi. 1888 m. birželio 29 d. jis dalyvauja greta V. Kudirkos, J. Staugaičio, J. Kasakaičio, P. Leono ir P. Kiaučiuo pirmajame varpininkų sąjūdžio suvažiavime. Nuo to laiko jis dalyvauja įvairiausiose organizacijose, kurių tikslas — vienu ar kitoku būdu pakelti ir padėti lietuviui. Jau 1894 m. jis aktyvus organizatorius laisvojo pagrindo Suvalkijos organizacijos „Sietynas“ ir viešos — „Sviesa“. Gyvendamas Marijampolėje jis jau buvo Suvalkijos tautinio vadu, o jo namai — tautinio židinio. Varpininkų sąjūdžiui politiniai išsiskyrimai — į kairę nubyrant socialdemokratams, į dešinę viltininkams — tautininkams ir krikščionims demokratams, — dr. K. Grinius pasilieka to sąjūdžio kamienne, pasilikdamas tautiniu demokratu. Sąjūdžio politinė mintis realizuojama 1902 m. Lietuvių Demokratų partijos, greta kurios kiek vėliau išaugo Valstiečių Sąjunga. Pagaliau, jos abi virsta Lietuvos Valstiečių Liaudininkų Sąjunga. Dr. Grinius nuolatinis CK narys, pirmininkas, o nuo 1927 m. Garbės Pirmininkas.

Ypatingu jo rūpesčio objektu buvo tautos sveikatingumas, mirtingumo sumažinimas, kūdikių ir vaikų galbėjimas, motinų apsauga, kova su ligomis, ypačingai su džiova. Todėl jis medicinos žinių populiarintojas, redaktorius mūsų pirmojo medicinos laikraščio Sveikata, daugelio knygelių autorius ir vertėjas iš kitų kalbų. Tais reikalais jis kalbė iš seimų tribunolų, steigia ir pirmininkauja Pieno Lašo Draugijai. Jo kūrinys — Draugija Kovai su Tuberkuloze, kurios pirmininku jis išbuvo iki pat išvykimo iš Lietuvos.

Spauda

Jau 1883 m. rudenį, būdamas 5-oj klasėj, skaito ir platina Aušrą. Kartu su J. Mačiu slapta leidžia „Prieausrį“. Spaudos darba pradėjęs jaunoje moksleivio diene, plunksnos iš savo rankos nepaleido iki pat mirties.

Ligoniai dėkoja geradariams

Birželio mėnesį likviduojama DP džiovininkų sanatorija Edmundsthalje. Ligoninė yra 30 km nuo Hamburgo, prie Elbės, gražioje vietoje. Ji buvo viena iš gražiausių ligoninių Slesvig-Holsteino srityje. Ją britų įstaigos įrengė 1945 m. specialiai tremtiniais.

Pradžioje vadovavo anglų gydytojas Woker. Tuo metu ligoninė turėjo įvairius skyrius. Nuo 1946 metų ligoninė vadovavo lietuvis gydytojas K. Vyšniauskas. Nuo šio meto kiti skyriai buvo panaikinti ir įrengta džiovininkams sanatorija. 1948 metais dr. Vyšniauskui išemigravus į JAV, sanatorijos šefu paskirtas vokiečių gyd. dr. Lemberger, Möllno sanatorijos vedėjas, gi administracijai vadovavo DP gydytoja estė Pert.

Sanatorijoje dirbo šie gydytojai: lietuvi dr. Matuikaitė, estė Gontan, latvi Zinnis, estas dr. Ilste, vokiečiai dr.: Bruning, Vogel ir Karstedt. Šią sanatoriją, kuri turėjo 209 lovas, perėjo 2600 pacientų. Lietuvių visą laiką būdavo 20—40, kurie buvo organizuoti. Lietuvių grupės seniūnais buvo adv. Lukošius, Makarskas, V. Kazemėkaitis ir inž. A. Funkas. Lietuvių ligoniai visą laiką buvo globojami Lietuvos Raudonojo Kryžiaus, kuris atstovavo ir BALFą. Be to, pačios ligoninės nuolatinė globėjų buvo Britų Raudonasis Kryžius. Gaidė International Service, katalikų bažnytinės organizacijos, pasaulinė evangeliz-

Jis redaktorius Varpo, Lietuvos Ūkininko, Sveikatos, Medicinos, Lietuvos Žinių, visos eilės knygelių.

Valstybinis darbas

Kai visos mūsų tautos pastangomis buvo atkurta Lietuvos nepriklausomybė, dr. K. Grinius aktyviai dalyvavo ir valstybiniam darbe. Jis visų keturių seimų narys, jis ministras pirmininkas, jis prezidentas. Sunkių momentų, ypatingai būnant ministeriu pirmininku, jam teko išgyventi, sunkių problemų spręsti. Ryžtinga valia, šviesus protas, pasitikėjimas tauta, jos išmintimi ir patriotizmu lengvino jo darbą: bermontininkai ir bolševikai buvo nugalėti, su lenkais susitarta, deka, nesėkmingai, su latviais konfliktas likviduotas ir susitarta dėl sienų. Nenorėjo jis kraujo praliejimo tada, kai turėjo nusilenkti savųjų sukurtam faktui. Kai kas laiko jo silpną, kad jis nekovojo dėl valdžios sau.

Nori likviduoti stovyklą

Schw. Gmündas. Jau kuris laikas IRO 2-osios aerijos vadovybė nori likviduoti lietuvių stovyklą Schw.-Gmünde, įsikūrusią Bismarcko vardo kareivinėse. Birželio pirmomis dienomis buvo duotas parėdymas persikelti į Heilbronną, į vienas lenkų administruojamas ir labai apieistas kareivines. Perkėlimas turėjo būti įvykdytas birželio 13 d. Liet. stovyklos atstovai siuntinėjo delegacijas į IRO Area 2 vadovybę ir netgi į Bad Kissingeną, kur buvo gauta gerų vilčių. Ir tikrai, nespėjus delegacijai sugrįžti namo, stovyklos kėlimas buvo atšauktas — atidėtas neribotam laikui. Tačiau po poros dienų vėl buvo gautas įsakymas persikelti į Heilbronną birželio 14 dieną. Kaip žinia, ši diena lietuviams yra tautinio susikaupimo ir gedulo diena. Vietos lietuvių jau seniai ruošiasi ją tinkamai atžymėti. Lietuviškoji visuomenė, patyrusi apie stovyklos perkėlimo datą, čia įžiūrėjo jų tautinių jausmų įžeidimą ir pataikavimą ko-

Jau išemigravo 44 505 lietuviai

BALFo atstovybės Europoje pateiktais duomenimis iki š. m. gegužės 31 d. lietuvių išemigravo:

1. Argentina	568
2. Australija	8 725 ir 3 Liet. žydai.
3. Anglija	3 361
4. Belgija	716
5. Bolivija	18
6. Brazilija	381
7. Kanada	7 739 ir 22 Liet. žydai.
8. Čilė	56
9. Kolumbija	224
10. Kubą	2 ir 1 Liet. žydas.
11. Prancūzija	390 ir 24 Liet. žydai.
12. Pr. Maroko	24
13. Izraelis	— ir 1107 Liet. žydai.
14. Italija	3
15. Luxemburgą	6
16. Olandiją	28
17. N. Zelandiją	177
18. S. Rhodezija	1
19. Panama	3
20. Paragvajų	11
21. Peru	4
22. P. Rhodezija	3
23. Švedija	25
24. Šveicarija	8
25. Pietų Afrika	12 ir 5 Liet. žydai.
26. Turkija	4
27. USA	21 191 ir 302 Liet. žydai.
28. Urugvajų	9
29. Venesuelą	791
30. Kitas valst. viso:	25 44 505 1464

iki š. m. gegužės pabaigos išemigravo į 30 valstybių.

Per tą laiką lietuvių repatriavo: iš Britų zonos 731, iš Prancūzų zonos 7, iš US zonos 211 ir iš Italijos 1. Iš viso lietuvių iki š. m. gegužės 31 d. repatriavo 949. Pažėtina, kad Lietuvos žydų per tą laiką nė vienas nėra repatriavęs į Lietuvą.

kų federacija, YMCA ir YWCA taip pat daug prisidėjo prie sudarymo palankių sąlygų besigydančiams.

Lietuvių grupę visą laiką lietuviškoms knygoms ir laikraščiams buvo aprūpinama mūsų leidyklų bei atskirų leidėjų.

Visiems, tiek pasikeičiamis asmenimis, tiek organizacijoms, lengvinioms ligonių būti, čia reikiama lietuvių besigydančių grupės nuosirdi padėka. Ypačingai ligoniai dėkoja gydytojams, išgelbėjusiems gyvybę daugeliui tremtinių. Kitiems sveikata buvo tiek pataisyta, kad jie galėjo išemigruoti.

Taip pat dėkojama užjūrio lietuviams už jų šalpą, aukas ir ypatingai už siųstus vaistus, kurie ne vieną tautietį išgelbėjo nuo mirties ir lengvino jų kančias.

Dabar ši ligoninė perduodama vokiečiams. Tuo pačiu likviduojama ir lietuvių tautinė grupė. Lietuviai ligoniai perkeliama į Neustadto ir Lübecko ligonines. Likviduojantis lietuvių tautinei grupei, buvusios mūsų kameros likučiai persiunčiami LIETUVIUI, jam reikiama padėka už nuolatinį ligonių lankymą ir prašoma toliau jį siuntinėti lietuviams ligoniams, besigydančiams Neustadto ir Lübecko ligoninėse.

Visų Edmundsthalio lietuvių vardu

A. Funkas.
Edmundsthal, 1950 bez. 9 d.

Tremtis

Jau prieš pirmąjį D. Karą Grinius buvo suimtinėjamas ir tremiamas. Jis tada buvo du kartu suimtas ir dvi kartus tremas už Vokiečių okup. laikotarpį taip pat tremė už memorandumo Rentelnui įteikimą. Dabartinė tremtis per ilgai užsitęsė. Tremties dienas jis praleido pozityviai dirbdamas. Parašė ir išleido savo atsiminimų I tomą, paliko nebaigęs rašyti kitus du tomus. Dalyvavo mūsų spaudoje, pasisakydamas politiniais klausimais, duodavo pasikalbėjimus svetimųjų laikraščiams ir telegramų agentūroms mūsų tautos dabartinių nelaimių reikalais. Iki pat mirties buvo Valstiečių liaudininkų atstovu Vidurio Europos valstiečių partijų politikų susibūrimo Washingtono (Lietuvos Nr. 22). Senelis ir vėteranas nenurimo iki paskutinės dienos, kad jo tauta yra pavergta, kad tautiečiai išgyvena genocidą, kad kraštas neturi laisvės ir nepriklausomybės.

B. Bieliukas.

munizmui iš kurių IRO pareigūnų pusės. Daromi žygiai, kiek tai pareina nuo stovyklos vadovybės, kad perkėlimas būtų atšauktas arba bent atidėtas. Tenka pažymėti, kad šiuo metu Amer. zonoje Schw. Gmündo lietuvių stovykla yra vienintelė grynai lietuviška ir jos netekimas būtų didelis nuostolis visai tremtinių bendruomenei.

Nors IRO vadovybė ir nutraukė mokytojamis algas, tačiau tas nesustabdė lietuvių švietimo įstaigų veiklos. Tuo tarpu čia dar be pertraukos veikia lietuviška gimnazija, vaikų darželis ir pradžios mokykla.

— VI. 11 d. iš Romos sugrįžo šios stovyklos gyventojai — Dr. J. Grinius ir rašyt. P. Jurkus.

Atvyko Kan. Končius

Šios savaitės pradžioje iš JAV į Europą atvyko BALFo vyr. direktorius prof. kan. Končius. Čia jis turės pasikalbėjimų su IRO atstovais dėl tolimesnės tremtinių emigracijos ir susipažins su pasiliekančių Europoje lietuvių tremtinių, įjungiamų vokiečių ūkin. gyvenimo sąlygomis.

Lietuvaitė viršelyje

Didysis anglų iliustruotas savaitraštis PICTURE POST savo gegužės 27 d. numerio viršelyje papuolė tautiniais rūbais apsirengusia lietuvaite. Tai Liaudinskaitė, išvykusi su motina į JAV. Pasak laikraščio jos tėvų Lietuvos kariuomenės majora sovietai ištrėmė į Sibirą. Ji su motina penkis metus gyveno DP stovykloje. Laikraštis paskelbė ilgėlesnį reportažą apie vad. „kietąjį branduolį“ antrašte „Paskutinieji 70 000“.

Zuffenhausene tik vienas lavonas

Stuttgartas (L). Kasinėjimai Zuffenhauseno kareivinių kieme iki šiol nedavė jokių rezultatų. Viso rasta, kaip jau buvome pereiname numeryje pranešė, tik vieno ruso lavonas. Tiesa, iš kareivinių sienų matyti, kad ten buvo daug šaudoma, taip pat iš liudininkų parodymų galima konstatuoti, kad sovietų repatriacinė komisija su priemonėmis nesiskaitė, tačiau masinių žudynių palikimo nerasta. STUTTGARTER ZEITUNG rašo, kad visas triukšmas dėl radinio Zuffenhausene būtų buvęs mažesnis, jei IRO ir amerikiečių įstaigos pirmom žiniom apie jį pasklidus, nebūtų uždraudusi spaudos atstovams įžengti į stovyklą ir surinkti reikalingas informacijas. Tas draudimas tik sužadino žurnalistų smalsumą, kurie visą reikalą išpūtė.

Išeina naujas savaitraštis

Nuo liepos 1 d. išeina naujas savaitraštis „Tremtis“.

„Tremties“ redaguos žurnalistas Simas Miglinas. Prenumerata Vokietijoje 1 mėn. 3 DM, iš anksčiau užsakant ir sumokant už du mėnesius — 5 DM. Britanijoje mėn. 5 šil. arba 8 tarptautinių pašto ženklų kuponai. Kituose kraštuose mėn. 0,5 dol.

Prenumeratą siųsti šiuo adresu: „Tremties“ Administracija, (13b) Memmingen, Postfach 2.

Skelbimai - paieškojimai

Schwäbisch Gmündo Lietuvių Stovyklos kooperatyvas „Parama“, dėl netikėto stovyklos išformavimo, likviduojamas.

Įmonės, knygų leidyklos ar paskiri asmenys, turintieji bet kokias pretenzijas į kooperatyvą „Parama“, prašome jas pareikšti iki š. m. liepos mėn. 1 dienos šiuo adresu: Koop. „Parama“, Schwäb. Gmünd, Bismarckstrasse.

Į vėliau pareikštas pretenzijas nebus atsižvelgiama.

Kooperatyvo „Parama“ Valdžia.

1950. VI. 6.

PADEKA.

Mes, Gautingo lietuvių ligonys, dėkojame B. A. L. F'o Igaliotiniui vakarų Vokietijoje p. Valaičiui, L. R. K. vyr. Igaliotiniui p. Ruginiui ir visiems bendradarbiams už mums parodytą nuoširdumą ir paslaugumą dirbant taip kilnių šalpų darbu.

Gautingo sanatorijos lietuvių ligonių valdyba.

Lietuviai

Nr. 24 (69)

1950. VI. 16.

Lietuviai!

Esama tarptautinių nusikaltimų, kurie yra tokie sunkūs bei žiaurūs, kurie taip giliai bei skaudžiai pažeidžia pagrindines teisės ir moralės taisykles, kad net po daugelio metų jie ne tik nepasidaro mažiau smerktini, bet, priešingai, dar daugiau skaudžiai ir dangu atpildo, o žmones — į kovą su jais. Prie tokių nusikaltimų priklauso Sovietų Sąjungos elgesys Lietuvos atžvilgiu. Tokio nusikaltimo auką yra Lietuva. Valstybė, kuri, atmetusi bet kurias dorovės sąvokas, grindžia savo politiką sistemingu tarptautinės teisės laužymu, o administraciją — visų žmoniškumo dėsnių niekinimu; valstybė, kuri pati būdama milžiniška vergų kolonija siekia užvaldyti dar laisvą pasaulio dalį ir sunaikinti civilizaciją; šita valstybė — Sovietų Sąjunga — laiko Lietuvą okupuota, mindžiodama Lietuvos tautos teisę ir valią būti laisvai ir nepriklausomai.

1940 metų birželio mėnesio 15 dieną Sovietų Sąjunga didėlimis, persveriančiomis karo pajėgomis užpuolė ir okupavo talkingąją Lietuvą, sulaužydama iškilmingas sutartis ir teisės nuostatus, kuriais tvarkomas valstybių sugyvenimas. Šis blyaus smurto aktas buvo tąsa ir užbaiga agresijos, kurią Stalinas, susitaręs su savo ano meto sąjungininku Hitleriu, paruošė ir pradėjo prieš Lietuvą 1939 metais, prievarta priveddamas ją sovietų garnizonus. Karui baigiantis sovietai antrą kartą užėmė mūsų kraštą ir po šiai dienai jį teruoja, vykdydami visomis totalitarinės bolševikų valstybės priemonėmis tokią sprespaudą, kokios Lietuva savo istorijoje nebuvo patyrusi. Bet kuri politinė laisvė yra panaikinta, tautinis jausmas lygiai kaip ir religinis laikomi baustini, Bažnyčia persekiojama be atodairos, ūkininkai paverčiami kolchozų baudžiauninkais, žmogaus gyvybė ir mirtis priklauso nuo policijos priežiūros, mokyklos tapo komunistinės propagandos įrankiu, kraštas rusinamas, tauta žudoma masiniais deportavimais ir priverčiamas darbuus tolimojoje šiaurėje. Šitokiomis aplinkybėmis sukanka 10 metų nuo didžiojo Sovietų nusikaltimo, ir dabar jis yra dar gėdingesnis dėmė Europos istorijoje, o jo padarytoji mums žaizda — dar skaudesnė, nepakenčiamesnė.

Bet birželio mėnesio 15 dienos data suteikia mums ir paguodos, nes ji yra taip pat mūsų tautos rezistencijos sukaktuvė. Nuo pat pirmos sovietų įsiveržimo į Lietuvą dienos lietuviai vieningai pasipriešino okupantui, pradėdami krašte ir užsieny atkaklią kovą už nepriklausomybės atstatymą. 1941 metų sukilimas, subūręs visą tautą pasiryžime nusikurti svetimu jungu, buvo vienas kilniųjų tos kovos etapų. Tokiu pat pasiryžimu Lietuva kovojo su Hitlerio okupacija ir atsigrįžo prieš sovietus, kai jie antrą kartą užplūdo mūsų žemę. Gausingi partizanų kapai žymi Lietuvos kryžiaus kelią, kuriuo ji grįžta atgal į nepriklausomybę. Nuo pat okupacijos pradžios tauta parodė didelį dvasios atsparumą visam, kas sovietiška, komunistiška, rusiška. Lietuvių širdys priešui neprieinama. Jos yra svarbiausias pagrindis, kuriame tauta išsaugos savo nepakeičiamą galutinę valią atstatyti savo seną garbingą valstybę.

Tarptautinė padėtis bręsta lėtai, bet ryškiai palankia mums kryptimi. Vis daugiau plinta ištikinimas, jog Sovietų Sąjungos įsiveržimas į Lietuvą nebuvo įvykis, liečias tik šias dvi valstybes, bet dalis milžiniško kriminalinio plano, siekiančio apgauti ir smurtu primesti komunizmą Europai ir visam pasauliui. Tą planą vykdydami, sovietai pavergė dešimtis valstybių ir šimtus milijonų žmonių. Visi jie, kaip ir mes, tetrokšta vieno: išsivaduoti iš tos vergijos. Vis aiškiau suprantama, kad jokie susitarimai su Sovietų Sąjunga negalėtų sustabdyti jos ginklavimosi, kuris ilgainiui sudarytų mirtiną pavojų net ir galingiausioms valstybėms. Todėl pasaulis su Jungtinėmis Valstybėmis priešakys vis sparčiau organizuoja pasipriešinimą prieš Sovietų Sąjungą ir bolševizmą. Netiesėtas Lietuvos įjungimas į Sovietų Sąjungą tarptautiniai nepripažintas, Lietuvos valstybė tebeegzistuoja de iure.

Šie faktai sudaro pagrindą mūsų vilčiai, ištikinimui, tikrumui, kad Lietuva iš bolševikų okupacijos išsivaduos. Bet svarbiausias mūsų laisvės grąžinimo laidas yra tautos patriotinė dvasia. Jos vedami vertingiausi Lietuvos sūnūs ir dukterys aukoja savo gyvybę už tėvynę. Jos ikvėpti Amerikos lietuviai ir Lietuvos tremtiniai rūpinasi Lietuvos reikalais. Jie sukelia užsieny vis didesnių simpatijų mūsų teisingai bylai.

Šita tautos dvasia grąžins mus į mums priklausančią vietą laisvų civilizuotų tautų tarpe.

Tegyvuoją laisva Lietuvių Tauta!
Tegyvuoją nepriklausoma Lietuvos Valstybė!
1950 metų birželio 4 diena.

Stasys Lozoraitis,
Lietuvos Diplomatijos šefas

Kan. Kapočius per Vatikano radiją

Sventųjų Metų proga kanauninkas Feliksas Kapočius, Vyriausiasis tremtinių sielovados Tvarkytojas, lankėsi Romoje ir birželio 4 d. per Vatikano radiją pasakė kalbą viso pasaulio lietuviams. Pirmiausia peržvelgęs religinį gyvenimą Lietuvoje jos laisvės metais, kan. F. Kapočius išblaškytiems lietuviams primena: „Mus jungia bendroji mūsų motina Tėvynė. Vieni esame tenai gimę ir auge, kitų gimė tenai ir augo tėvai ar protėviai. Kokia kalba šiandien mes bekalbėtume, visur ir visada mes esame lietuviai. Daugis, ypač seniau išvykusių iš Tėvynės, paliko ją skurde ir varge. Tačiau Lietuva yra visų motina. Geras vaikas niekada neišsigauna ir nesigėdina savo motinos“. Toliau savo kalboje kan. Kapočius iškėlė gimosios kalbos grožį ir jos jungiamąją galią: „Mus jungia gražioji mūsų tėvų kalba, mūsų žavingieji papro-

čiai ir tradicijos. Žmogus paprastai nevertina ir nebrangina to, ką jis turi, dažnai susižavėdamas svetimais tuščiais blizgučiais ir pamiršdamas, kad jis turi išties kalnus tikrųjų perlų. Kai svetimtaučiai išgirsta lietuvių kalbos skambesį, jie negali atsigėrėti jos grožiu.“ Kiekvienio Lietuvos pareiga neužmiršti didžiųjų savo tautos vertybių. Priešas dėmė mūsų namus ir mūsų tėvų žemę. Tačiau jis niekad nepajęgs išplėsti iš mūsų krūtinėjų lietuviškos širdies.

(Atkelta iš 3 psl.)

— „Partija“, kalba jam O'Brienas, „ieško valdžios išimtinai dėl jos pačios. Mes nesidomime kitų gerove, mes domimės tik valdžia. Ne turtais ar prabanga, ne ilgu gyvenimu ar laimės siekimu, o tik jėga, gryną jėga... Nuo visokių praeities oligarchijų mes skiriamės tuo, kad mes žinome, ką darome. Visi kiti, net ir tie, kurie buvo į mus panašūs, buvo balliai ir veidmainiai. Vokiečių naciai ir rusų komunistai savo metodais buvo arti priėję prie mūsų, bet jie niekad neturėjo drąsos prisipažinti savo motyvus. Jie skelbė, o gal būt ir tikėjo, kad jie pasigrobė valdžią be noro ir tik ribotam laikui ir kad čia pat už kampo gulio rojus, kur žmogiškiosios būtybės bus laisvos ir lygios. Mes ne tokie. Mes žinome, kad niekas negriebia valdžios su mintimi jos atsiskyti. Valdžia nėra priemonė, ji yra tikslas. Diktatūra įkuriama ne tikslu apsaugoti revoliucijai, bet keliama revoliucija tikslu įkurti diktatūrai. Persekiojimo objektas yra pats persekiojimas. Kankinimo objektas yra pats kankinimas. Valdžios objektas yra pati valdžia. Ar dabar pradėdat mane suprasti? ... Mes esam valdžios dvasininkai. Dievas yra valdžia... Tikroji valdžia, už kurią mes kaunamės dieną ir naktį, yra ne valdžia ant daiktų, bet valdžia ant žmonių. Kaip vienas žmogus gali užsitikrinti valdžią ant kito žmogaus, Winstonai?“

— „Priverčiant jį kentėti“, — atsako šis, pagalvojęs. (B. d.)